

FILMVILÁG

53618
7F157

2019 MÁJ 17.

• MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT • LXII. ÉVFOLYAM, 05. SZÁM • 2019. május • 490 FT / 8,60 RON

www.filmvilag.hu

WESTERN-LEGENDÁK

BIOMOZI, GENETIKA
BALÁZS BÉLA / ELIO PETRI

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Trevor Nunn: **A vörös ügynök** – Cirko Film

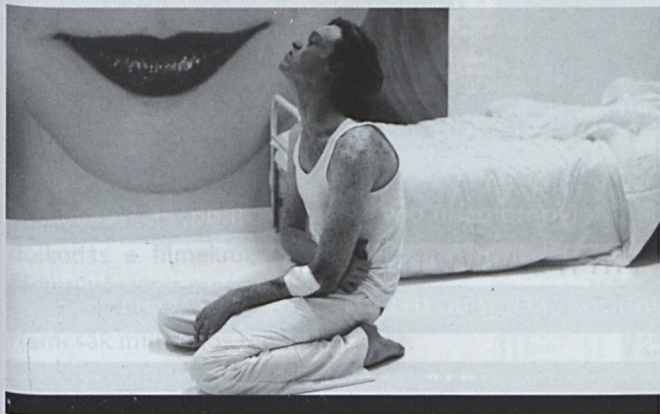
CIRKO
MOZI-JEGY

50%

BIOMOZI/GENETIKA

A köztudatban a genetika mai napig baljósan hangzó kifejezés: a testi-lelki metamorfózis témája főleg a klasszikus rémfilm és a horror zsigeribb alműfajaiban dominál. E történetek alaphelyzete jellemzően valamilyen tudományos katasztrófa: félreismerült vagy elbizakodott kísérlet, ipari baleset, elszabadult hadászati kutatás.

Brandon Cronenberg: Antiviral (Caleb Landry Jones) – 18. oldal

WESTERN-LEGENDÁK

A Ranown-ciklus hősei eredménytelenül hajszolják a feloldozást, de e kudarcért részben ők maguk felelősek. Erkölcsi támpontok nélkül próbálnak tájékozódni a vadnyugat egzisztencialista siralomvölgyében, életüket pedig ösztönös szükségletek határozzák meg, melyek bűnköréből nincs módjuk kitörni.

Budd Boetticher: Comanche Station (Randolph Scott) – 28. oldal

ELIO PETRI

Kilencven éve született az olasz politikai film nagymestere, Elio Petri (1929-82). Akkora elánnal és elszántsággal készítette vádiratait a társadalmi igazságtalanságok ellen (*Vizsgálat egy minden gyanú felett álló polgár ügyében*, *A munkásosztály a paradicsomba megy*, *Todo Modo*), hogy elkötelezettsége okán maga is a maffia ellen küzdő, halálos fenyegetések árnyékában élő államügyészhez vált hasonlatossá.

Elio Petri: A tizedik áldozat (Marcello Mastroianni) – 36. oldal

2019 május

FILMVILÁG

LXII. ÉVFOLYAM 05. SZÁM

MAGYAR MŰHELY

Hirsch Tibor: Wittman fiúk az Orfeumban

(Történelmi filmek: Boldog békeidők)

Kovács Ágnes: Piros, fehér – szürke (A Fényes szelek színdramaturgiája)

Kincses Károly: Turától Bombayig (Sára Sándor fotográfiái)

Szekfű András: (Hamvassy Anna és a Balázs-Béla-hagyatékok)

Kránicz Bence: Kitaposott ösvények (Friss hús Fesztivál)

BIOMOZI/GENETIKA

Borbíró András: Isten munkaasztalán (Biohekkerek hajnala)

Sághy Miklós: Zöld filmek (Hódosy Annamária: Biomozi)

Sepsi László: Testképzavar (Charles Burns: Black Hole)

ÚJ RAJ

Huber Zoltán: A fal adja a másikat (Neil Marshall)

WESTERN-LEGENDÁK

Kovács Patrik: Elvadult tájon gázolok (A Ranown-ciklus westernjei)

Varga Zoltán – Vízkeleti Dániel: Józánító haláldal (Kultmozi: Rio Bravo)

REBELLIS KLASSZIKUSOK

Varga Dénes: A tisztánlátás bátorsága (Elio Petri)

FILMZENE

Pernecké Dávid: Murphy jéghideg könnycseppjei (Basil Poledouris)

FESTIVÁL

Buglya Zsófia: Újratervezés (Graz)

TELEVÍZIÓ

Kovács Bálint: Szex, hazugság, pedofília (Dan Reed: Neverland elhagyása)

Roboz Gábor: High concept

(Katja Blichfeld – Ben Sinclair: High maintenance)

Benke Attila: A kis cézarfelesége (Ujj Mészáros Károly: Alvilág)

KRITIKA

Baski Sándor: Lehetnél te is (Jordan Peele: Mi)

Lichter Péter: Karibi dadaizmus (Harmony Korine: Túltolva)

Kránicz Bence: A rája költészete (Phuttiphong Aroonpheng: Manta Ray)

MOZI

DVD

PAPÍRMOZI

A címlapon: Trevor Nunn: A vörös ügynök (Judi Dench, Sophie Cookson)
– A Cirko Film májusi bemutatója

HÓDOSY ANNAMÁRIA: BIOMOZI

Zöld filmek

SÁGHY MIKLÓS

MEHET-E ÖKOFILMEK ÁLTAL A VILÁG ELÉBB?

A globális ökológiai problémák (túlnépesedés, túlfogyasztás, környezetszennyezés stb.) helyi, azaz magyar diskurzusa és művészi, filmes reprezentálása – valószínű a kérdés átfogóbb jellege miatt – korántsem mondható bőségesnek. Részben ezért tekinthető Hódosy Annamária *Biomozi* (*Ökokritika és populáris film*) című munkája hiánypótlónak és aktuálisnak, részben pedig nyilván az ökológiai krízis egyre égetőbb volta miatt. A kötetben a lokalitás és globalitás kettőse oly módon is megjelenik, hogy amíg a fókuszban az egyetemes (nem magyar) filmipar és filmművészet alkotásai állnak, addig az elemzések – jóllehet árnyaltan

és értőn mutatják be elsősorban a témát érintő angolszász szakirodalmat – mégiscsak a magyar öko-diskurzust építik és gazdagítják.

A *biomozi* elnevezés a mozgóképi alkotások azon típusát jelöli a szóban forgó munkában, amely színre viszi az ökológia válság problémáját. A szerző célja elsősorban nem az, hogy az ember által előidézett természetpusztítás következményeinek nyilvánvaló filmes példáira, színreviteleire mutasson rá, hanem éppen ellenkezőleg, analízisei a művek rejtett és közvetett ökológiai tartalmak feltérképezését célozzák. Az ember és természet viszonyának mozgóképi ábrázolásakor tehát elsősorban

a látens tartalmak érdeklik Hódosyt, és elemzéseinek kritikája éppen a „láthatatlan” (ideológia, természet- és emberfelfogás) láthatóvá, mondhatóvá és ezáltal elemezhetővé tételére irányul. E felfogás előfeltevése, hogy a „láthatatlan”, nem nyilvánvaló tartalmak (is) erősen hatnak ránk, jelentősen meghatározzák a gondolkodásunkat, világképünket, így ezekkel elengedhetetlenül szűkséges foglalkozni.

A rejtett jelentések ökológiai szempontú feltárása izgalmas és eredeti elemzéseket eredményez a kötetben mind a tömegfilmek, mind a művészfilmek esetében. Andrej Tarkovszkij rendezte *Solaris* analízise például a főszereplő tudós, Kelvin világképének alakulását meggyőző módon elmozdulásként írja le az emberközpontú (antropocentrikus) nézőpontból a természetközpontú (ökocentrikus) perspek-

tíva felé, Darren Aronofsky *Noé*jának antagonistája, Tubal-cain elképzeléseiben pedig a liberális-individualista filozófiai hagyomány természetfelfogásának árnyoldalaira ismer rá a szerző.

A mozgóképek vizsgálatai többek között olyan elemzési szempontokat helyeznek még előtérbe, mint a vallás és természet, az állat és ember viszonya, a vámpírok „túlfogyasztása”, valamint a fizikai és mentális betegségek összefüggése a környezetszennyezéssel. A feminista perspektíva ugyanakkor végig meghatározó a kötetben. Ennek magyarázata, hogy a természet és a nő rokonítása oly mértékben elfogadott a patriarchális társadalmakban, hogy az előbbi meghódítása a maszkulin kultúra által mindig együtt jár az utóbbi igába hajtásával. Ezt a logikát mutatja ki például a kötet az *Armageddon*ban, ahol a veszedelmes aszteroida elpusztítása összekapcsolódik a lázadó nő, Grace megregulázásával, vagy a *Jurassic World*ben, ahol a rámenős üzletasszonynak, Claire-nek a tökéletes (azaz engedelmes) nővé alakítása párhuzamba állítható a raptorok megszelídítésének folyamataival. Érdekes, ám kétségtelenül indokolt módon Hódosy a természeti katasztrófa elkerülésének lehetőségét is a feminitáshoz kapcsolja mondván: a nőket jellemző empátia teheti képessé az emberiséget a férfias antropocentrizmus meghaladására, az együttműködésre a kölcsönös függőségi viszonyokban létező természettel, egyszóval a Föld megmentésére.

A kötet érthetően, jól követhetően vezet be olvasóját az ökokritika aktuális irányzataiba, melyeknek téziseit, szempontrendszerét ötletesen alkalmazza választott filmpéldáinak elemzésére, ember és természet viszonyát érintő mélyrétegeinek feltárására. S mindez nemcsak a populáris filmek vizsgálatára igaz, melyek kizárólagosságát ígéri a kissé félrevezető alcím (*Ökokritika és populáris film*), hanem többek közt Tarkovszkij vagy Lars von Trier műveinek természetfilozófiáját is meggyőzően térképezi fel a szerző. A *Biomozi* úttörő az ökokritikai szempontok filmes alkalmazásában Magyarországon, és amellet, hogy izgalmas szellemi kalandot kínál olvasójának, a filmelemzések segítségével még megszívelendő megoldási javaslatokat is sugall az ökológiai válság elhárítására.

TISZTÁJ ALAPÍTVÁNY, SZEGED, 2018.

